

An aerial photograph of a rural landscape. In the upper half, a dense, lush green forest covers a hillside. Below the forest, a large, open field stretches across the lower half of the image. The field is divided into sections by a dirt path or road that runs diagonally from the right towards the center. The field appears to be a mix of green grass and brown, possibly harvested or dry, areas. The overall scene is bright and sunny, with clear shadows cast by the trees and the path.

50 JAAR MILIEUFEDERATIE LIMBURG

Spiegel, stok en wortel

An aerial photograph of a rural landscape. In the foreground, there are green fields with some trees. In the middle ground, there are more fields and a line of trees. In the background, there is a dense forest. The sky is not visible.

INTERVIEW

De Limburgse Milieufederatie werd in november 1971 mede door Het Limburgs Landschap opgericht. Er kwamen steeds meer verontruste burgers die om actie vroegen tegen milieuvervuiling en aantasting van het buitengebied. De terreinbeheerders hadden de handen vol aan de eigen natuurgebieden en zo onvoldoende tijd om die groepen te helpen. Het jubileum is de aanleiding tot dit interview met Ton Hermanussen, directeur van de Natuur en Milieufederatie Limburg.

“Als bosbouwer word je gevormd om meerdere generaties vooruit te denken. Daar heb ik veel profijt van gehad in mijn werk en nu nog steeds. Bij de Gemeente Arnhem heb ik daarnaast ontdekt hoe belangrijk en waardevol het is om mensen vroeg bij projecten te betrekken. Er kwam daar een groot onbebouwd gebied langs de Rijn vrij. Een projectontwikkelaar kocht, voor iemand het in de gaten had, alle grond op voor een megalomaan groot stadsuitbreidingsplan. Daar kwam zoveel protest tegen dat we als gemeentedienst de opdracht kregen die plannen tegen het licht te houden. Wij zijn toen eerst alle andere ideeën en belangen gaan inventariseren. Daaruit ontstond een breed gedragen nieuw plan waardoor de gemeenteraad die grootse bouwplannen gegrond af kon wijzen. Dat van het begin af aan alle belangen in kaart brengen past ook bij de Milieufederatie. Al bij de oprichting in

*Ton Hermanussen, directeur
Natuur en Milieufederatie
Limburg. Foto Edmond Staal.*

*“Energie neutrale woningen, circulair werkende boeren die een goede boterham verdienen, en ook Het Limburgs Landschap dat Sarsven en de Banen herstelt en zo laat zien dat de natuur veerkracht heeft als het milieu weer op orde is.”
De Banen. Foto Henk Heijligers.*

1971 waren we een coördinerende instantie, die de verbinder wilde zijn tussen overheid en burger. Dat wilden we doen door ‘begrip te kweken en door misverstanden weg te ruimen’. Dus zijn feiten essentieel. Daarom laten we onderzoeken doen en niet alleen naar natuur of milieuzaken, maar juist naar de andere belangen zoals werkgelegenheid van Vliegveld Maastricht Aachen, of destijds bij het afgraven van het Plateau van Margraten. Zulk wetenschappelijk onderzoek maakt de politieke afweging veel evenwichtiger. En natuurlijk zijn we dan enorm geholpen door plaatselijke actiegroepen, vaak met veel kennis. Die zijn de basis onder ons bestaan.”

STOK

“Allerlei onderzoek heeft in de loop der jaren ook overheidsbeleid en

wetgeving opgeleverd. Eigenlijk zijn dat lange termijn doelen van de overheid. Het is voor onze sector van groot belang dat we daardoor een stok achter de deur hebben. Die ‘stok’ is er niet om te belemmeren, al snap ik dat initiatiefnemers dat wel zo voelen, maar bedoeld voor een duurzame toekomst en daagt uit tot innovatie voor een geringere footprint. Natuurlijk zijn allerlei ontwikkelingen ondanks ons maatschappelijk protest doorgegaan. Zeker die in infrastructuur en de landbouw. 50 jaar geleden waren we daar al druk mee. Het is de landbouwsector gelukt door politiek draagvlak om te blijven intensiveren. Hoewel we in onze contacten met individuele boeren steeds vaker merken dat ze voelen dat het principieel anders zal moeten, kan ik oprecht verwonderd zijn over de opstelling van hun belangenbehartigers. Die zitten nog erg in de verdediging, terwijl alles uitwijst dat de sector aan zet is en voor grote veranderingen staat. We horen steeds dat de agrarische sector zo belangrijk is en zo hoogproductief en innovatief. Als we

al zo goed zijn in biologische kornkommers en andere groentes dan vind ik het interessant om je af te vragen waarom er niet veel meer op ‘groene’ landbouw wordt ingezet, wetend wat de footprint van vleesproductie is. De transitie van intensieve veeteelt is één van de grootste uitdagingen in het nu. Duidelijk is dat de huidige omvang serieuze maatschappelijke nadelen heeft. En dat er een enorm mestoverschot is, gezien vanuit de draagkracht van ons landschap. Als we die vleesproductie nu eens niet op de export richten, maar primair op onze eigen regio en ook circulair? Dat is perspectief én biedt duurzaam bestaansrecht. Door dus zowel ons te richten op een ‘groene’ landbouw én focus op voedsel voor onszelf, spelen we ruimte vrij voor andere maatschappelijke doelen en dat is belangrijk in een dichtbevolkt land. Denk bijvoorbeeld maar aan oplossingen voor de waterproblematiek.”

WORTELS

“We kunnen ons werk niet doen als we niet geworteld zijn in de samenleving. We vertegenwoordigen nu meer dan 100 plaatselijke groepen, dat zijn de wortels onder ons werk. Als je onze geschiedenis ziet snap ik dat mensen ons als een actieclub zien. Onze acties waren vaak tegen iets, ontgrinding, afgraving Plateau van Margraten, de A73 op de oostoever, intensieve veehouderij enzovoort. Maar vice versa juist ook VOOR iets! Al die jaren én nog steeds voeren we ook altijd het gesprek met de initiatiefnemers, vaak samen met de mensen uit de streek. Die ‘wortels’, dat brede draagvlak, ontstaat ook door de initiatieven die laten zien dat het anders kan, daar word ik oprecht blij van. Dus verleiden met goede voorbeelden... is ook de wortelbenadering!”

DUURZAAM

“Als je duurzaam met je omgeving om wilt gaan, dan moet je denken als een bosbouwer. Het uitgangspunt, of de illusie, van ons economische systeem is nog steeds oneindige groei. Dat moet anders. Duurzaamheidsprincipes helpen. Een daarvan is stoppen met ‘mijnen’. Nu blijven we maar grondstoffen uit de wereldbol halen. Zand en grind delven gebeurt nog steeds in Limburg. Waarom wordt het recycleren van bouwstoffen niet gestimuleerd dan wel afgedwongen? We hebben een fantastische planeet. Zon en water zorgen voor alles, maar we gebruiken meer dan de aarde kan genereren. Een tweede houvast is stoppen met het toevoegen van natuurvreemde stoffen aan ons milieu. Geloosd industriewater in de Maas, restanten van bestrijdingsmiddelen in onze drinkwatervoorraad, enzovoort. De natuur weet er geen raad mee. Een derde is de sociale onbalans. De rijkste 1% stoot twee keer zoveel CO₂ uit als de armste helft van de wereldbevolking. En levend in armoede, is er weinig oog voor duurzaamheid. We zullen circulair moeten worden, om te beginnen op Noord-West Europese schaal. Dat die ontwikkeling niet makkelijk is, is duidelijk. Maar de overheid zal de lange termijndoelen als horizon en begrenzing moeten aangeven. Een duidelijk voorbeeld is de stikstofcrisis. Als de overheid niet geconfronteerd was met haar eigen heldere einddoelen ten aanzien van natuur, dan was er niets gebeurd.”

LANGE TERMIJN

“Waardevolle natuur, een gezond milieu en een aantrekkelijk landschap vormen het fundament voor een duurzame toekomst. Die einddoelen moeten structureel geborgd en beschermd zijn. Het Rijk heeft het natuurbeleid als kerntaak naar de provincie doorgeschoven. Maar ik heb gemerkt dat de uitvoering

van alle natuurplannen niet structureel in de provinciale begroting vastligt. Daardoor wordt het uitvoeren ervan politiek beïnvloedbaar. Dat doen we bij riolering en wegenonderhoud toch ook niet? We zien wel dat de manier van denken over maatregelen langzaam aan het veranderen is. Vroeger werd er op milieu-incidenten gereageerd. De overheid ontdekt nu dat we veel meer op langjarige samenhangende ontwikkelingen moeten reageren. Het gaat niet alleen over de teruggang van de biodiversiteit of teveel aan stikstof, het gaat om samenhangende systemen. Er is niet alleen de schade door een overstroming of extreme hitte, maar een klimaatimpasse. Hoe complex ook, die bewustwording is de eerste stap op weg naar echte en duurzame oplossingen. Wat dat betreft biedt de opzet van de nieuwe Omgevingswet een kans. Deze wet schrijft voor dat de overheid vóór beleidsvastlegging met alle belangen praat en luistert. Dat dit lastig is, blijkt wel. De Limburgers gaven massaal aan meer natuur te willen. Maar helaas las ik dat niet terug in de provinciale Omgevingsvisie. De overheid is er nog niet aan gewend

dat je vanaf het begin met elkaar aan tafel moet om gezamenlijk de doelen vast te leggen en dan pas de plannen te maken. Dat kost inderdaad energie in het begin maar geeft winst in de eindfase.”

SPIEGEL

“Onze achterban is voor ons een belangrijke spiegel. Onze achterban is nadrukkelijk verbreed in de afgelopen jaren. Zo hebben we nu ook energie-coöperaties en biologische boeren in onze achterban. Ondanks de energie, kennis en ervaring bij onze huidige achterban, mis ik een belangrijke groep, namelijk de jeugd. Wat we nu bedenken en doen heeft vaak pas effect als zij volwassen zijn en is dus voor de komende generaties. Als jongeren iets zeggen hebben zij een reden, die wil ik weten. We bouwen daarom aan een jeugdplatform. Zij zullen ons ‘spiegelen’ en daarmee scherp houden. Dat is de basis voor een blijvende ontwikkeling van de Milieufederatie. Alleen zo blijven we een geloofwaardige gesprekspartner.”

TEKST: EDMOND STAAL

“Jongeren hebben oprechte idealen en zorgen over hun toekomst. De jeugd is daardoor ook onze ‘spiegel.” Foto Henk Heijligers.

